

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Bouma / Loosdrecht

Christelijke dankbaarheid *)

Uit de brief van de apostel Paulus aan de Colossenzen lezen we van hoofdstuk 3 de verzen 12 t.m. 15: „Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld. Verdraagt elkander en vergeeft elkander, indien de een tegen de ander een grief heeft; gelijk ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo. En doet bij dit alles de liefde aan, als de band der volmaaktheid. En de vrede van Christus, tot welken gij immers in één lichaam geroepen zijt, regere in uw harten; en weest dankbaar.”

Met die laatste woorden: 'en weest dankbaar', willen we beginnen. Het gaat in deze aansporing tot dankbaarheid allereerst om een gezindheid, die mensen moeten vertonen, nu zij Christus hebben leren kennen. Weest als mensen, aan wie het te zien is, dat Gods vrede in u woont. Dat moet er in uw levenswandel ook uitkomen.

Het is een opdracht, een aansporing om in het leven van elke dag dankbaar te zijn. Trouwens, we komen deze aansporing in dit gedeelte van de brief vaker tegen. Vs. 16: „brenkt Gode dank in uw harten”, vs. 17: „God de Vader, dankende door Hem”.

Hoe kan dat? Hoe kan de apostel hiertoe zijn lezers aansporen? Heeft hij dan geen weet van moeite en verdriet, van lijden en teleurstellingen, van strijd en onrecht, waardoor ons leven, vaak ongewild misschien, beheerd wordt? Ik denk, dat als er één is, die er van mee weet te praten, wat moeite is en wat strijd betekent in het leven, dat het de apostel Paulus geweest is. In de eerste hoofdstukken van deze brief schrijft hij aan zijn lezers over de verdrukkingen, die hij heeft moeten memaken. Hij vertelt van zware strijd, van tegenstand, die hij ontmoette, ook terwille van zijn broeders en zusters in Kolosse. Hoe kan Paulus dan over dankbaarheid spreken als hij dat allemaal meegemaakt heeft? Wel; dat kan, omdat Paulus het leven van een mens in het licht plaatst van Gods ontferming en genade. Hij tekent dat mensenleven af tegen de achtergrond van Gods werk in deze wereld. Daarmee worden moeiten en problemen niet gebagatelliseerd. Zorg en verdriet worden niet achteloos aan de kant gepraat, maar het licht van Gods liefde en genade valt er om heen. Over dat vaak geplaagde en verdrukte mensenleven valt de schijn van Gods vriendelijk aangezicht. Temidden van de ellende en de soms uitzichtloze situaties is er werkelijk troost, houvast en uitzicht. Wordt een mens een blik gegund op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, is er het perspectief van het Koninkrijk van Christus Jezus.

Dat bedoelt de apostel ook, wanneer hij aan het begin van dit hoofdstuk zegt: „... zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan de rechterhand van God. Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn.”

Dat wil niet zeggen, en ik zeg dat met nadruk, dat een gelovige met z'n hoofd in de wolken moet lopen en alleen maar aan de hemel mag denken. Dat je vrolijk fluitend door het leven moet gaan, want al die zorgen, al die problemen, tellen niet meer met het oog op de eeuwigheid.

Natuurlijk bedoelt Paulus dat niet! Hij wil alleen maar zeggen, dat we bezig zijnde met de dingen van elke dag, ons moeten laten beheersen door Christus, die Koning is.

Het zoeken van de dingen, die boven zijn, betekent niet: loop maar weg uit deze wereld, wordt een hemelridder, een hemelbestormer, maar het is: midden in de wereld staan, maar nu op een andere wijze dan vroeger. Nu valt er, dankbij Christus, licht van boven op de werkelijkheid, waarin we leven. En dat maakt, dat wij, ondanks alles, dankbaar kunnen zijn, een vriendelijke gezindheid kunnen vertonen.

En omdat er door Christus nieuw licht valt over onze werkelijkheid, dáárom spoort Paulus ons aan om in dié dingen te leven, die horen bij een leven met Christus. Wanneer u dit gedeelte nog eens rustig zoudt doorlezen, en dan moet u doorlezen tot hoofdstuk 4:6, dan zult u merken dat dit gedeelte één voortdurende aansporing is. „Doodt de leden, die op de aarde zijn...”, daar begint het mee in vs. 5, „doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld” (vs. 12). „Verdraagt elkaar” (vs. 13), „doet bij dit alles de liefde aan” (vs. 14, „weest dankbaar” (vs. 15). Het zijn allemaal aansporingen om ons in beweging te zetten. Onze traagheid en laksheid kennende, vuurt de apostel ons aan om toch te blijven in het spoor van de Here Jezus. Wij die geneigd zijn om steeds weer een pas op de plaats te maken, rustig te blijven sudderen in een gezapige levenshouding, we worden aangespoord om te volharden in een christelijke levenswandel.

In de vss. 13 t.m. 15 wijst de apostel Paulus op de gemeenschap die er komt door de band aan de Here Jezus. Het geloof in de Heiland werkt gemeenschap stichtend, de gemeente komt in het vizier.

IN DIT NUMMER

- 225 Ds J. Bouma, Christelijke dankbaarheid
- 226 Drs H. de Jong, Over de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift (antwoord aan ds H. J. van der Kwast) (2)
- 228 Ds G. Janssen, Ter gedachtenis van ds Joh. den Ouden
- 228 D. W. L. Milo, Huisgenootje
- 229 Prof. dr J. P. Versteeg, Oog voor elkaar
- 230 P. C. van Wijk, Terloops...

*) Tekst van het N.C.R.V.-programma: Woord in de middag op 28-6-'80.

Je ziet het in onze samenleving steeds meer gebeuren dat mensen vereenzamen, op zichzelf worden teruggeworpen, opgaan in de anonimiteit. Relaties worden oppervlakkig, de gemeenschap valt uit elkaar. Daar zijn allerlei redenen voor aan te wijzen. En ik denk dat het in het Romeinse rijk in de dagen van Paulus precies eender geweest zal zijn. En dan is dit het wonderlijke en fijne, dat in de gemeente van de Here Jezus, die betrokkenheid op elkaar gevonden mag worden, wanneer we leven vanuit het geloof in Hem. In dat opzicht is de gemeente een proefpolder in deze wereld. Een proefpolder van het Koninkrijk der hemelen. Een gemeenschap, waar iets zichtbaar mag worden van dat volkomen Koninkrijk. Een gemeenschap, die Paulus ergens anders in één van zijn brieven vergelijkt met een lichaam, waarvan hij zegt: „Als één lid lijdt, lijden alle leden mede, als één lid eer ontvangt, delen alle leden in de vreugde.”

Hoe is het mogelijk dat een gemeente zo funktioneert, hoe kunnen mensen zo met elkaar omgaan? Allereerst wijs ik dan op vs. 13: „verdraagt elkaar en vergeeft elkaar, indien de één tegen de ander een grief heeft; gelijk de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo.”

Dat herinnert ons aan die bekende gelijkenis, die Jezus vertelt in Matth. 18. De gelijkenis van de koning, die afrekening wilde houden met zijn slaven. Het is een gelijkenis, waarin op pijnlijke wijze de tegenstelling zichtbaar wordt, tussen de houding van de koning, die een grote schuld kwijscheld aan een slaaf en de houding van diezelfde slaaf, die het vertikt om een kleine schuld kwijt te schelden aan zijn naaste.

De bedoeling van deze gelijkenis is wel duidelijk, denk ik. De Here Jezus wil ons laten zien, hoe er een relatie bestaat tussen onze grote schuld, die wij bij God hebben en de in verhouding daarmee kleine schuld, die mijn naaste heeft ten opzichte van mij.

En wat doen wij met deze schuld. God scheldt ons, omwille van Jezus, onze zonden kwijt, wat doen wij naar onze naaste toe?

De Here Jezus opent hier onze ogen. Wij mogen leven door de vergeving van zonden, wij mogen door de kwijschelding van schuld leven. God gebruikt het middel van vergeving om verzoening te brengen tussen zichzelf en de mensen. Moeten wij dan ook niet precies zo handelen tegenover elkaar? Indien de één tegen de ander een grief heeft, dan moet dat toch uit de weg geruimd worden?

Hoe kunnen wij anders leven in een verzoende relatie met God, als wij geen ruimte maken voor de verzoening in de relatie met elkaar? Als de gemeente waarlijk een proefpolder is van het Koninkrijk der hemelen, dan zal dit toch echt zichtbaar moeten worden!

Er is nog een reden, waarom we temidden van alle gebrokenheid en verscheurdheid van het leven, dankbaar kunnen zijn. En dan wijs ik op vs. 15: „En de vrede van Christus, tot welke gij immers in één lichaam geroepen zijt, regere in uw harten.” Letterlijk staat er: „Laat de vrede van Christus... scheidsrechter zijn in uw harten.”

Wij zijn geneigd, en dat is o zo menselijk, wij zijn geneigd om ons in zovele dingen van het leven de laten leiden door ons verstand of door ons hart. Mijn hart dat zich zo gemakkelijk laat overmannen door mijn gevoelens, mijn hart dat zich laat meeslepen door de emoties en mijn verstand dat zich in elke nieuwe situatie afpijnt hoe ik uit de problemen moet komen. We willen ons zelf er door heen boksen. En dan zegt de Bijbel: ruim nou allereerst plaats in voor de vrede van Christus. Laat van daaruit de beslissingen genomen worden. Wat is dat, die vrede van Christus? Het wil dit zeggen, dat we rust vinden in de wetenschap, dat we in elke situatie van het leven in Zijn handen zijn. Geborgen zijn bij Hem, ook in de schaduwzijde van het leven. En dan mogen we echt wel onze emoties hebben, we mogen echt wel onze gevoelens de vrije

loop laten, ons verstand gebruiken en nuchter die beslissingen nemen, die genomen moeten worden.

We kunnen als mensen emotioneel en verstandelijk werkelijk grote moeite hebben met dingen, die er in ons leven gebeuren. Ernstige ziekte, een te vroeg afgebroken carrière, een stukgelopen verhouding, de dood, die het leven soms zo abrupt en meedogenloos afbreekt. Het beroert je, je bent er kapot onder, het raakt je tot in het diepst van je hart. Verstandelijk en emotioneel kom je er niet altijd mee klaar. Wij begrijpen en voorzien niet altijd waarom zulke dingen gebeuren, maar toch behoeven deze dingen ons niet tot verbittering te voeren, tot wanhoop en opstandigheid, al zal dat vaak tijdelijk wel een rol spelen, want de vrede van Christus waakt over onze gevoelens en over ons verstand. Ook al begrijpen wij het dan niet altijd, en protesteren we in ons verdriet en in onze ellende, toch nemen we het, omdat er de almachtige God is, die in Christus Jezus een muur om ons heen gebouwd heeft, waar geen duivel en geen dood, waar geen macht ter wereld ooit door heen zal kunnen breken.

Daarom kan er dankbaarheid zijn. Kan Paulus ons er ook toe aansporen. En het mag er uitkomen. In de wijze waarop we leven. In de omgang met elkaar, in wat we tegen elkaar zeggen, in hoe we ons werk doen. Heel het leven in al haar facetten mag een dankbaar leven zijn. Dankbaar omdat er redenen zijn om te danken. Vanwege de verschijning van onze Heiland Jezus Christus, die mensen hoop en uitzicht geeft, nu al en voor de eeuwigheid.

H. de Jong / Amsterdam

Over de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift

(antwoord aan ds H. J. van der Kwast) (2)

Wij vervolgen ons lijstje van Schriftplaatsen waarin er iets niet klopt.

5) In 1 Kon. 22 zien wij een profeet, genaamd Micha, optreden tegenover de koning van Israël, die pas tamelijk laat in het verhaal Achab blijkt te zijn (vs. 20). De volledige naam van de profeet is: Micha, de zoon van Jimla. Als de geschiedenis van zijn optreden uitverteld is, volgt er in het verhaal een eigenaardige mededeling: „Voorts zeide hij (Micha): Hoort, gij volken, altemaal”, vs. 28. Dit woord van Micha past op geen enkele wijze in het verband. Dat is ook niet de bedoeling. De verhalen wil zeggen: als je nog meer over deze Micha wilt weten, dan moet je het profetenboek Micha opslaan. Doen we dat, dan ontdekken we dat de uitspraken van de profeet Micha daar inderdaad in vs. 2 beginnen met: „Hoort gij volkeren altemaal...”. Hier herinneren we ons de oudtijds gewoonte om een boek of geschrift te noemen naar de eerste woorden of de eerste regel. Zo heet 'Klaagliederen' bij de joden het boek 'Hoe', naar het eerste woord ervan en Leviticus heet 'en

Hij (de HERE) riep', naar het eerste zinsdeel ervan. We hebben dus in 1 Kon. 22 : 28 te doen met een verwijzing naar nog een andere bron, het hele boek Micha, voor onze kennis van de profeet Micha. Alleen, de Micha van de kleine profeten heet anders: Micha, de Morastiet, leefde ook ongeveer een eeuw later, in de dagen van Jotham, Achaz en Jehizkia, en behoorde bovendien tot het zuidelijk koninkrijk, (Micha 1 : 1). Voor mij is het onweersprekelijk dat we hier van een vergissing moeten spreken, een verwarring van de twee Micha's.

6) In Mattheüs 1 : 17 lezen we: „Al de geslachten dan van Abraham tot David zijn veertien geslachten en van David tot de babylonische ballingschap veertien geslachten en van de babylonische ballingschap tot de Christus veertien ge-

slachten". Om ons tot het **middelste** veertiental te beperken, wij weten uit Koningen en Kronieken dat er in de Koningslijst van Matth. 1 : 6-11 drie koningen ontbreken, te weten: Ahazia, Joas en Amazia. De bewering dat er tussen David en de ballingschap veertien geslachten liggen, is dus, strikt genomen, niet juist. Mattheüs wilde met dat getal veertien iets boodschappen (zie daarvoor mijn 'Bron en Norm', pg. 84-89), toegeven, maar dat neemt niet weg dat hij die boodschap (waarschijnlijk bewust) betaalde met een historische onnauwkeurigheid.

7) In het lijdensverhaal van onze Here wordt, nadat voor het verradersloon van Judas een akker gekocht is, het profetenwoord van Zacharia 11 : 12, 13 aangehaald als een woord van Jeremia: „Toen werd vervuld hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, toen hij zeide: En zij namen de dertig zilverlingen, de geschatte waarde van de geschatte, die zij geschat hadden van de kinderen Israëls, en gaven die voor het land van de pottenbakker, gelijk de Here mij had opgedragen." Men kan bij dit niet geheel nauwkeurige citaat wel denken (en ook Mattheüs kan mogelijk gedacht hebben) aan de profeet Jeremia, die inderdaad over een pottenbakker (hfst. 18 en 19) en over een akker (hfst. 32) gesproken heeft, zelfs kan men wel in de aanhaling scherfjes van Jeremia-woorden terug vinden, maar het blijft toch als een paal boven water staan, dat naar de duidelijke zin en mening der woorden de profeet Zacharia en niet Jeremia is geciteerd. We moeten spreken van een kleine vergissing.

Uit deze eenvoudige voorbeelden blijkt duidelijk dat we inderdaad aan de rand van de Schrift zitten. En al zijn er zeker voorbeelden te noemen die meer ingrijpend zijn (maar hoe dieper ingrijpend, hoe meer omstreken en hoe minder onweerlegbaar dus!), we blijven ook daarmee aan de rand. Er loopt voor de boodschap van de bijbel geen bloed uit, zo min als dat 't geval was met de dorsende os uit 1 Cor. 9. Toch zijn ze *bij elkaar* voor ons een signaal, dat wij de leer van de Schrift niet helemaal 'rond' krijgen.

Waarom beklemtoon ik hier de woorden 'bij elkaar'? Omdat wij meestal dit soort dingetjes *afzonderlijk* tegen komen. De domine houdt over een tekst, waarin zo'n oneffenheid voorkomt, een preek en praat met enige waarschijnlijkheid de moeilijkheid weg (als hij er al de vinger bij legt). Maar wanneer zo iets zeven keer achter elkaar gebeurt, vat ook de meest goed gelovige argwaan op. Daarom is het goed, eens een aantal van zulke gevallen op een rijtje te zien. Al is het geen plezierig werk; gezien de onvergelykelijke rijkdom van de Schrift voel ik me er een ondankbare hond bij. Toch meen

ik dat het gedaan moet worden. Theologisch geschoolden lachen zich misschien wel een bult als ze dit lijstje lezen. „Wat een mugge-zifterij!" en „Die vent loopt twee eeuwen achter!" Nu, ik weet dat ik niet origineel ben. Toch sta ik zulke theologen vrijmoedig te woord. De theologie namelijk moet zich schamen dat ze gedurende de achter ons liggende eeuw(en) op het gebied van de bijbelwetenschap weinig pastoraal met de gemeente omgesprongen is. Feiten, zoals ik die nu naar voren breng, werden *vermengd met boude theorieën en ongefundeerde vermoedens* gepubliceerd en dat op zo'n hautaine en oneerbiedige toon, dat het volk van God daar zeer terecht een hartgrondig nee! tegen liet horen. Zo verwijderden de theologie en de gemeente zich van elkaar. De theologie, vooral in haar bijbelwetenschap, werd steeds kritischer en de gemeente verstrakte zich steeds meer in een onfeilbaarheidsleer. Waar was bij de theologen het geduld en de wil om controleerbaar te zijn? Vaak, als ik theorieën over de bijbel of een bijbelgedeelte lees, denk ik: een goed onderlegde catechisant zou ze kunnen weerleggen. Maar men is al lang niet meer gewend aan de confrontatie met het onbevange, niet-vakmatige, nuchtere verstand en blijft cirkelen in het kringetje waarin de bijbelkritische theorieën de lucht zijn waarin men ademt. Daarom riskeer ik het, door de vakgenoten uitgelachen te worden, als ik maar voor mijn catechisanten en gemeentelieden verstaanbaar en betrouwbaar ben, ook wanneer ik spreek over oneffenheden in de Heilige Schrift. Ze hebben recht op harde feiten al zijn ze nog zo klein en op solide argumentatie die nagerekend kan worden, want het gaat om de bijbel die evenzeer van hen is als van mij.

Maar wat is het nut van dit peuteren aan de rand? Wat weten wij eraan dat er in de Schrift kleine kleinigheden zijn die niet kloppen? Neemt dat niet een stuk zekerheid weg en, belangrijker vraag nog, is het in overeenstemming te brengen met de ernst van onze tijd? We hebben vandaag toch wel wat anders, wat belangrijkers te doen?

't Is waar, zowel religieus als sociaal lijkt het onbenullig wat ik schrijf. Er is echter één reden die het acceptabel maakt. Ik heb die in mijn vorige artikelen al genoemd, maar doe het nog eens. Ik zie de orthodoxie bedreigd door een oneigenlijk bijbelgebruik. Daarvan heb ik eerder voorbeelden genoemd, die ik achteraf niet zo gelukkig vind. Veroordeling van abortus, euthanasie, enz. Ik moet toch toegeven dat het niet onterecht is dat men voor zulke menselijke problemen z'n licht zoekt in de Schrift. Ds Van der Kwast had wel gelijk toen hij in dit verband klaagde dat ik wel erg veel overhoop haalde. Laat ik daarom duidelijker zeggen wat ik bedoel. Dingen als zond-

pastorale notities

TOEN EN NU

Tot de aantrekkelijkheden van de vakantieweken behoren de bakken met boeken, die de boekhandelaren aanbieden tegen sterk gereduceerde prijzen. Ik vond ergens een facsimile-uitgave, een „reprint" van het vijfde, zevende en achtste boek van P. C. Hooft's „Neederlandsche Historiën" uit 1642. Drie gulden legde ik er voor neer en ik kreeg nog een stuiver terug. Een regenachtige dag was er goed voor om het boek te lezen. Hooft beschrijft de wrede heden van Alva. De terechtstellingen hadden averechts gewerkt: onze broeders en zusters van vier eeuwen geleden namen de gelegenheid te baat als ze op de brandstapel vastgebonden werden: Ze spraken het publiek vrijmoedig toe. Ze legden getuigenissen af van hun geloof. Dit maakte op het volk diepe indruk. Daarom vond Alva iets nieuws uit. Wanneer de mensen naar het schavot geleid werden of naar de brandstapel dan werd hun tong geklemd tussen een gloeiende bankschroef. Er stond eens een knaap temidden van het publiek, Arnout van Erp. Hij hoorde twee monniken zeggen, die dicht bij hem stonden: „Hoort hoe ze zingen! Zouden ze ook gaan dansen?" De jongen had de grootste moeite om zich te beheersen. Hooft schrijft, dat die jongen

later z'n schoonvader werd en het verhaal dikwijls heeft verteld. Hij kon er niet meer los van komen. Onlangs gaf de N.C.R.V. een verfilming van het boek van een Duitser, die van 1936 vertelt; de zomer van de Olympische Spelen in Berlijn. De jongen volgde geestdriftig de duitse successen in die Spelen; hij was bovendien een enthousiast lid van de „Hitlerjeugd". De grote kentering kwam, toen heel zijn duitse en Olympische wereld voor hem instortte: het moment waarop hij z'n grootmoeder vindt, Ze hangt bij haar thuis aan de buizen van de waterleiding; ze was Joods.

Hooft schrijft dat Alva één ding beter begrepen had dan vrijwel alle „oppermachten van de schranderste volken": wil je de macht behouden, dan moet je de drukpers radikaal censureren. De bevolking moet een bankschroef om de tong hebben! Volgens Hooft is er behalve Alva maar één, die dat begrepen heeft. Het is de grootvorst van Moscovië. (Hooft doelt daarmee op de vorst van Moskou, Ivan de Verschrikkelijke, gestorven in 1584). En juist toen ik dit bij Hooft las zag ik hem. Iemand had de t.v. aangezet, de opening van de Spelen in Moskou. Daar had je hem, de grootvorst van Moskou, boven in de hoge loge. Naast hem de Ierse baron, die enkele jaren geleden de Spelen liet doorgaan, ook al waren de Joodse atleten in het Olympisch dorp juist vermoord. Maar dat mocht de pret niet drukken. Een fraai span, die twee. Maar vooral die éne met de bankschroeven, Breznjew.

A. H. Algra, Sliedrecht

vloed-geologie, die heb ik op het oog. Het in elkaar schuiven dus van gegevens uit de bijbel en de natuurwetenschap om zo tot een gedetailleerde reconstructie van het oudste verleden van wereld en mensheid te komen. Of, naar voren toe, het gebruiken van de Openbaring van Johannes en andere profetische boeken om de menselijke nieuwsgierigheid naar de toekomst te bevredigen. Dr Ouweneel heb ik voor een radio-uitzending van de E.O. horen zeggen, dat voor hem de hfst. 12-14 van de profetie van Zacharia een draaiboek waren van de laatste dagen. Nota bene, ongeveer de moeilijkste hoofdstukken van heel de bijbel!

Dat zijn voor mij voorbeelden van oneigenlijk bijbel gebruik. Een christelijkheid die meent de hoofdzaken van de bijbel wel zo ongeveer in haar zak te hebben en zich nu wendt tot de details. Voor mij zijn de oneffenheden aan de rand van de Schrift een aanwijzing, een signaal, ja een waarschuwing dat we die kant niet op moeten. Zeker heb ook ik liefde tot het detail. Wie

wel eens wat van mij gelezen heeft, weet dat. Maar dan voor het detail voorzover het in dienst staat van de grote lijn. Wij moeten met ons Schriftgebruik toch uitkomen bij de eenvoud van de hoofdzaak, zoals we die bijvoorbeeld vinden in Matth. 25: Ik ben hongerig geweest maar gij hebt Mij te eten gegeven... Gemakkelijk wordt ons detailisme een vlucht voor die hoofdzaak. Daarom heb ik in mijn eerdere artikelen over dit onderwerp ook gewezen op een tendens tot samenvatten, tot het formuleren van de hoofdzaak, in de Schrift zelf: „Hij heeft u bekend gemaakt, o mens..." (Micha 6 : 8) en „Het eerste gebod is... en het tweede daaraan gelijk is..." (Matth. 22 : 34 v.v.) en Jezus' verwijt aan de farizeeërs, dat zij „het gewichtigste der wet verwaarloosden: het oordeel, de barmhartigheid en de trouw" (Matth. 23 : 23).

De kleine oneffenheden aan de rand van de Schrift zijn voor mij een aanwijzing dat er aan die rand voor ons niet veel te halen valt. We mogen er wel op studeren, maar

niet te veel. En zeker mogen we de suggestie niet wekken dat als we maar ijverig studeren, eens alle moeilijkheden en moeilijkheidjes als sneeuw voor de zon verdwenen zullen zijn. Gevaarlijk vind ik dan ook een zin uit het artikel van ds Van der Kwast: „Met het verstaan van de Schrift zijn we nog maar aan het begin.” Zo'n zin kan een verkeerde nieuwsgierigheid voeden en kan aanleiding geven tot on-eigenlijk bijbelgebruik.

En, om nu af te sluiten, misschien kan nu ook duidelijk zijn waarom ik deze dingen ter sprake heb gebracht in verband met de identiteit van onze kerken. Goed, je kunt daar een belachelijke kant mee op: onze kerken zijn kerken die bereid zijn om toe te geven dat er aan de rand van de bijbel kleine foutjes voorkomen. Inderdaad, wat is dat voor een identiteit? Maar je kunt ook zeggen (en dat is waar ik voor pleit): onze kerken wijzen *geargumenteerd* het fundamentalisme en de daarin meekomende Schriftovervraging af. Want het komt me voor dat er in de orthodoxe hoek meerdere kerken zijn die het fundamentalisme vrezen maar er toch geen verweer tegen hebben. Daarom gaat het hier wel degelijk om een

stuk identiteit, waarmee we trouwens ook anderen van dienst kunnen zijn.

Korte omschrijving van mijn standpunt: van harte aanvaard ik hetgeen in art. 7 van de Ned. Ge-loofsbelijdenis van de Heilige Schrift wordt gezegd: „Wij geloven, dat deze Heilige Schrift de wil Gods volkomen vervat, en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt.” Ook het woord 'onfeilbaar', zoals het dáár voorkomt (de Schrift als onfeilbare regel des geloofs), neem ik voor m'n rekening. Zelfs als er van *daaruit* in art. 4 van dezelfde N.G.B. beleden wordt dat er tegen de Schrift 'niets te zeggen valt', ga ik daarmee akkoord. Maar, zoals ds Van der Kwast terecht zegt, dat laatste belijden, over die onfeilbaarheid dus, „moet geen eigen leven gaan leiden.” Gebeurt dat wel — en inderdaad is dat het geval — dan staat de poort wijd open voor fundamentalisme, overvraging van de bijbel en oneigenlijk gebruik van de Heilige Schrift. Daarom zeg ik nee tegen het woord 'onfeilbaar' als globale typering van de Schrift, want in die zin waarin men dat dan bedoelt, is het niet waar.

D. W. L. Milo / Dalmally

HUISGENOOTJE

Vandaag eens een vakantie-artikel, als dat mag. Waarom altijd zware kost? De verandering van spijs doet eten en zelfs vasten kan voordelig zijn. Dan is dit een goede gelegenheid om u onze kleine huisgenoot Happy voor te stellen.

Happy is een witte terrier, deel van ons gezin, kleine kameraad, vrolijke noot in alle omstandigheden en reisgezel op de meeste tochten. Na alles wat u van onze tekkel Liesel en haar onvergetelijke dochter Babs hebt gelezen (om van Noortje maar te zwijgen) wilt u waarschijnlijk wel wat meer weten van onze huidige huisgenoot? Dat zal dan gebeuren.

Vooraf dit. U weet wellicht, dat dit land geen invoer van huisdieren toestaat — dan na een quarantaine van zes maanden. Die quarantaine, gedwongen medische afzondering, lijkt ons een misdaad. U krijgt uw huisdier anders terug en het ondergane leed is niet te herstellen. Dat wilden we Noortje, de dochter van Babs, niet aandoen. Maar dat was ook niet nodig. Een van onze oudere vrienden in Vierhouten had ons meermalen om Noortje gevraagd, die hij tijdens onze vakanties altijd verzorgde. Met liefde vertrouwden we Noortje dus aan hem toe. En terecht. Bij elk bezoek aan het vaderland overtuigen we ons dat het haar wel gaat — en Noortje wenst dat uurtje als vanouds op onze knie door te brengen.

Blij met deze oplossing, die voor alle betrokkenen prettig is, keken we hier

Ter gedachtenis aan

Ds Johannes den Ouden

geb. 13 januari 1905, overleden 16 juli 1980.

Op zaterdag 16 juli j.l. werd geheel onverwacht te Bad Endbach in Duitsland, waar hij met zijn vrouw op vakantie was, ds Johannes den Ouden, door de Here tot zich genomen. Hij mocht de leeftijd van 75 jaar bereiken. Na zijn emeritering als predikant van de Geref. Kerk (vrijgemaakt) te Harkstede vestigde hij zich te Rijssen (Ov.), waar hij zich aansloot bij onze gemeente te Nijverdal en daarmee overging tot onze kerken. In verband met de moeilijkheden, die in de vrijgemaakte kerken omstreeks het einde der zestiger jaren tot uitbarsting kwamen, waren zijn laatste jaren als dominee te Harkstede bijzonder moeilijk en zij lieten ook zijn gezondheid niet onaantast. In Rijssen mocht hij echter geheel herstellen, zodat hij regelmatig in onze kerken voorging. Het zijn daar in dit karakteristieke stadje in Overijssel echt goede jaren voor hen geweest, jaren waarin hij veel liefde en sympathie heeft ontvangen, samen met zijn vrouw, die hem ook in de moeilijke jaren van de vrijmaking en de nieuwe kerkelijke troebelen tegen het jaar zeventig trouw heeft terzijde gestaan.

Wie was ds Den Oude?

De redactie vroeg me in 'Opbouw' aan deze tot de oudere garde behorende emeritus predikant in verband met zijn overlijden een woord ter gedachtenis te schrijven. Graag voldoe ik aan dat verzoek door hier een plaats te geven aan een deel van de toespraak die ik bij zijn begrafenis heb gehouden.

Ds Den Ouden was van aanleg en ambitie een geleerde. Hij was een goed theoloog en in het bijzonder een liefhebber en kenner van de geschiedenis der kerk en zelfs van de geschiedenis in het algemeen, in het bijzonder die van Nederland en Duitsland. Zijn grote belezenheid en ontzagwekkend geheugen deed hem in dit opzicht een meester zijn. Maar zijn weg leidde niet tot de beoefening van de wetenschap als zodanig, maar naar de pastorie, naar de gemeente, een korte tijd als hulpprediker, daarna als dominee te Campen in Oost Friesland en te Harkstede in het Groningse land, dat zozeer de liefde van zijn hart heeft gewonnen. En hoewel hij zijn aanleg nooit heeft verloochend en zijn studie niet heeft verwaarloosd, heeft hij toch in de pastorie zijn levensbestemming gevonden. Met de hem eigen nauwgezetheid en ijver heeft hij zich als dominee aan

zijn gemeente gegeven, gepreikt, gecatechiseerd, zieken bezocht, de kerk van Christus gediend en daarin de Heer van de kerk zelf.

En hij heeft dat gedaan met grote trouw, zonder opzij te gaan voor de druk van buiten, waarmee hij reeds in zijn eerste gemeente in aanraking kwam, toen wij in Nederland nog slechts uit de verte het rommelen hoorden van de donder, die zich over Duitsland en later over heel Europa ontladde. Zonder ook maar een millimeter te wijken hield hij vast aan de opdracht van Christus, waar het de leer en de tucht der kerk betrof.

En hij deed zijn werk met vreugde: zijn gemeenten waren hem lief en het werk in haar midden had zijn hart. Haar geestelijk welzijn, de zorg voor de schapen was hem op de ziel gebonden. Hij wist zich voor de kudde verantwoordelijk als een die rekenschap heeft te geven.

Je kon dat ook merken aan zijn preken als emeritus. Hij praatte de mensen niet naar de mond, hij trachtte ze tot het gelóóf te bewegen, tot Christus te brengen. Hij zette ze er vóór op het kruispunt van de brede en de smalle weg en dan sloeg nog op zijn hoge leeftijd het vuur van zijn bewogenheid u tegen.

In dit alles zocht hij niet zich een naam te maken. Hij timmerde niet aan de grote weg. Hoewel hij meer te zeggen had dan velen, liet hij zich in het publiek niet horen. Veel geschrijf was hem te oppervlakkig, van een werkelijk gedegen publicatie genoot hij. Hij was dan ook niet karig met zijn lof. Maar in een wondere mengeling van schuchterheid en vastberadenheid hield hij zichzelf op de achtergrond. Zelfs zijn beste vrienden konden hem van deze lijn niet afbrengen. Zo ging hij zijn weg, bescheiden, en volhardend, ook in moeite en druk van binnen, trouw aan zijn beroepsbrief.

Dat brengt in deze wereld geen grote naam mee, ook in de kerk als regel niet. En geen uiterlijke glorie. Maar het is in het leven van een dominee wel een stuk van de overwinning, waartoe Christus zijn gemeente in alle tijden oproept: dienen, trouw volhouden, het opgedragen werk doen en dat alles in het vasthouden aan het Woord.

Na deze korte tekening van de persoonlijkheid en het optreden van ds Den Ouden hebben we in de rouwsamenkomst stil gestaan bij de belofte van Christus: Wie overwint, Ik zal hem geven een nieuwe naam, die niemand kent dan die hem ontvangt. In de heerlijkheid is geen grauw enerlei. Elk kind van God ontvangt een eigen heerlijkheid, die aansluit bij zijn leven in het geloof op aarde. Voor die bij hem passende heerlijkheid zijn in het leven van ds Johannes den Ouden door Gods genade deze zaden gelegd.

G. Janssen, Nijverdal

geruime tijd de kat uit de boom alvorens tot een nieuwe huisvriend te besluiten. Een hond is namelijk meer dan een levend wezen op vier poten, dat voor geld verworven en dus ook afgestoten kan worden. Een hond kan een vriend voor het leven worden. Een hond kan ook een onaanvaardbaar karakter tonen; onaanvaardbaar voor gepensioneerde lieden bedoel ik.

Bovendien komen de tekkels, waarmee we zo vertrouwd zijn, hier weinig voor. De typische Schotse honden, die aan het landschap, het weer en de volksaard beantwoorden, zijn maar weinige: de collie of schaaaphond, de labrador, de deerhound en dan de terriers. Natuurlijk nog wel enkele soorten meer, maar dan vrij zeldzaam.

De collie heeft naast zijn hondse trouw en werkwiligheid het bezwaar van al te grote onderdanigheid. De labrador is een groot brok in uw huis, die nu en dan een tafel met servies omgooit — maar daar zelf het meeste van schrikt, want hij is erg lief. De deerhound (slechts weinig Britse honden worden met hound aangeduid) is een langpotig, dun, ruig monster; een soort windhund, die vroeger hielp de herten te bejagen en ze kon afmaken in volle vaart. Zijn karakter is niet altijd even aardig en hij zal uw gemakkelijkste stoel prefereren, die hij ongaarne afstaat.

Blijven over de terriers. Eerst de zwarte Schotse terrier, die u kent van het whisky-merk „Black and white”. Dan de cairnterrier, die driekleurig is en de Skye-terrier die met zijn afhangende vacht op een verkleedpartij lijkt. Tenslotte de typische Hoogland-hond, de Westhighland White, die kortweg Westie genoemd wordt. Zo een is onze Happy.

—o—

Haar naam betekent al: vrolijk, tevreden, welgemoed. Ze is een wollige juf met lange haren, een vrolijk opstaand of kwispelend staartje, kleine spitse oren, een stevig gebouwde romp op vrij korte poten — en een kop, die een apart artikel zou waard zijn. In die kop spreken de grote zwarte ogen, de bewegelijke zwarte neus en de afhangende baarden. In die kop vragen vooral de stevige bek en de speelse uitdrukking de aandacht.

Happy kijkt u bewust aan, als u tegen haar spreekt. Ze weet haar gevoelens en bedoelingen ook duidelijk kenbaar te maken. Gebruikt u een bekend woord als „schaapjes”, „poesjes”, „uitgaan” of zo — dan reageert ze vlot. Vraagt u „ga je mee” dan staat haar kopje scheef. Maakt u aanstalten, dan springt ze als eerste in de auto. En gaat het bezoek naar haar broertje Toby, dan danst ze haar vreugde uit!

Als alle terriers is ze dol op uitgaan en autorijden. Uren houdt ze het vol, staande voor een raam of liggend onder de achterrauit. Van daar kan ze alles overzien, voor en achter. Tijdens ons boodschappen-doen past ze op de auto, een raam half open.

Na afloop rust ze uit op een schaaप्svacht, onopvallend. Ze lijkt zelf op een schaaप्je, of op een klein model ijsbeer. Uren kan ze in de kamer zijn, zonder enige aandacht te vragen. De gezelligheid is haar genoeg. Graag ligt ze languit op haar buik, de poten achterwaarts gestrekt; iets dat alleen terriers kunnen, die in vroegere generaties door konijnenholen moesten kruipen. Soms gaat ze voor de tuindeur zitten; komt er een merel te dicht bij dan waarschuwt ze grommend. Horen we de voordeurbel niet aanstonds, dan belt zij voor twee. (Grappig dat de Duitsers zulk blaffen bellen noemen.) Gaat de telefoon, dan komt ze er nieuwsgierig bij staan, haar kopje scheef om iets op te vangen. En zijn we in de tuin aan het werk dan is ze in haar element: rent alle weggegooid onkruid na, laat stenen de helling afrollen en haalt ze dan weer op, vindt een veldmuisje waar ze erg gewichtig over doet, of kondigt een bezoeker aan.

—o—

Happy is genoemd naar een overgrootmoeder, die Happy Sheila heette. Ja, een goede Westie heeft een kwartierstaat, waar een vorst mee voor de dag zou kunnen komen. Heeft prins Claus een erbare smid, een bakker en een predikant in zijn voorvaderen — Happy heeft in vier generaties van voorouders niet minder dan zeven kampioenen, hetgeen haar tot de adelstand optrekt. Haar vader, in oud-Engels met sire aangeduid, heet Tervin Peregrine en is nationaal kampioen der Westies; haar moeder, met dam aangeduid, is Ruby van Milton. Bij honden van standing spreken we niet van reu en teef — maar van sire en dam. Happy werd in Glasgow geboren en uit een nest met zeven karakters uitgezocht.

Elke terrier heeft zijn eigen karakter, als Happy. Al kun je ook van een rassenaard spreken. Zo is de Westie een praktische gebruikshond voor jacht en sport, voor wandeling en bergbeklimming, voor huis en kinderen, voor veiligheid en gezelligheid. Al in de 16e eeuw was hij bekend als een witte nakomeling van de cairnterrier, waarvan de meeste werden afge- maakt, daar ze als zwakke varianten werden beschouwd. Pas in de vorige

eeuw veranderde dat inzicht: de Westie werd om zijn speciale eigenschappen gefokt en door de schilder Landsheer bij de jachthonden gevoegd.

Een oud verhaal wil, dat Spaanse zeelui hier vroeger kleine witte Maltheser scheepshondjes importeerden, aan wie geweten wordt dat de cairnterriers van tijd tot tijd witte varianten in hun nest hadden. Nu zijn hier ongetwijfeld meermalen Spaanse zeelui krijgsgevangen gemaakt (in de kerkers van het Duart Castle op Mull worden nog een paar opgezette exemplaren bewaard) en best mogelijk hebben die ook wel eens scheepshondjes meegebracht, die met de inheemse cairnterriers gemene zaak hebben gemaakt. Toch is van enige terugslag tot het Maltheser type nooit iets gebleken. Integendeel — tegenover het schoothondjesmodel van de Maltheser is de witte terrier bepaald een toonbeeld van zelfbewustheid, kracht en onvermoeibare activiteit. En daar zal Happy niet om liegen.

Ze is niet trots, ziet op geen enkel gezelschap neer, maar heeft een gepast gevoel van eigenwaarde. Het liefst zit ze op een boomstronk, als een marmereen tuinbeeld, de waereld te overzien. Ze schaamt zich als ze beknord moet worden — maar is dankbaar voor enige aandacht. En heeft ze weer achter de schapen van buurman Maclaren gejaagd, dan is een strenge verwijzing naar haar mand voldoende. Mits dit na een kwartier vergeven en vergeten wordt; dan komt ze namelijk met haar neus tegen mijn been even zeggen, dat ze verder zoet zal zijn. En is het niet heerlijk als alles weer in orde is? Moet ik een dag zonder haar op stap, dan blijft ze troosteloos in het trapportaal zitten bouderen, eet niet en laat zich niet in de zitkamer lokken. Maar kom ik daarna thuis — dan staat ze overeind en danst geluidloos om me heen.

Meent ze dat ze me moet activeren, dan komt ze met een oude tennisbal aanlopen; legt die voor mijn voeten, geeft hem een duwtje en kijkt of ik wil meespelen. Speel ik mee (en waarom niet?) dan gaat dat het best op handen en voeten. Zo is de afstand verkleind en zo kan ze me nog eens wat influisteren. Dat doet ze dan ook en ze is tweetalig opgevoed. Zowel Britse gasten als Nederlanders kunnen met haar spreken.

De vorige week ging ze mee op een wandeling van zeven en een half uur, over een bergpas. Geen spoor van vermoeidheid of kou en dat op een regendag. Door haar driedubbele vacht blijft ze warm en de ondervacht wordt zelfs niet nat. Een Engels schrijver noteerde eens van de Westie: geen water is haar te koud, geen aardkloof te diep.

Midden augustus zal Happy, naar wij vurig hopen, moeder worden. Als alles goed gaat zal het eerste nest maar klein zijn. Er is al genoeg belangstelling voor, maar de eerste nestkeus is voor Happy zelf. Die mag wel eens gezelschap hebben. De tweede keus is waarschijnlijk voor de eigenares van de sire. De derde en de vierde worden al geclaimd — maar zo ver is het nog niet. Hold on, wij houden u op de hoogte.

Oog voor elkaar

Dit thema van de Ontmoetingsdag 1980 in Zutphen was met zijn toestemming ontleend aan een geschrift van prof. dr J. P. Versteeg uit Apeldoorn. Onder deze titel volgt hier nu de toespraak, die prof. Versteeg gehouden heeft op deze dag.

Broeders en zusters,

Ik wil graag beginnen te zeggen dat wij elkaar als Nederlands Gereformeerde Kerken en Christelijke Gereformeerde Kerken nodig hebben en niet buiten elkaar kunnen. Ik ben heel dankbaar dat juist in deze week te kunnen zeggen, nadat de afgelopen dinsdag op de kerknieuwspagina van het blad „Trouw” een grote kop stond met de woorden: Christelijke Gereformeerden niet tuk op contact met buitenverbanders. Ik ben blij juist nu hier bij u te mogen zijn om te laten blij-

ken hoezeer zo'n kop mensen in de Christelijke Gereformeerde kerken verdriet doet. Je kunt er erg boos om worden. Dat ben ik ook geworden. Je kunt er ook verbaasd over zijn, dat dit zo met grote letters in een krant kan staan. Terwijl notabene ook de synode van de Chr. Geref. Kerken officieel heeft besloten om bij de kerkeraden van de Chr. Geref. Kerken er op aan te dringen dat, waar maar mogelijk, met uw kerken contacten in het geloof zullen worden begonnen en waar deze reeds zijn, deze moeten worden bewaard en versterkt. Dat

is de juiste lijn, denk ik. Daar gaat het om. Daarom zijn we dankbaar dat u bij uw ontmoeting ook de Chr. Gereformeerden wilt betrekken.

Want juist in dat wat we zelf zijn, in het eigene van ons als beide kerken ligt iets waarmee we elkaar kunnen dienen. Wat dat eigene is, zowel van de Chr. Gereformeerden als van de Ned. Gereformeerden, is, denk ik, bijzonder moeilijk helemaal op een formule te brengen. Het is meer iets wat je alleen kunt benaderen. Maar als zodanig is er toch wel iets te zeggen. Ik denk dat er inderdaad toch wel iets karakteristieks te zeggen valt van beide kerkengroeperingen. En juist daarin hebben we elkaar nodig.

In dat verband word ik geholpen door het feit dat uit uw kring ds Amelink heel onlangs in een voortreffelijk artikel in Opbouw twee punten genoemd heeft die karakteristiek zijn voor de Christelijke Gereformeerden, waar zij u als Nederlands Gereformeerden mee zouden kunnen helpen. En ook omgekeerd noemde hij twee punten waarin u als Nederlands Gereformeerden de Christelijke Gereformeerden zou kunnen dienen.

Ds Amelink zegt dat, als je vraagt naar het eigene van de Chr. Gereformeerden, naar hun identiteit, je zou kunnen zeggen dat zij meer oog hebben voor de ernst van de zonde. Zij zullen het nooit vanzelfsprekend vinden om over het delen in de genade te mogen spreken.

In de tweede plaats noemt ds Amelink als iets eigens van de Chr. Gereformeerden, dat zij de kunst verstaan „om de zaak bij elkaar te houden”. In Chr. Geref. kring is misschien daarom meer besef van de noodzaak en ook van de rijkdom van een kerkelijk geordend leven.

Aan de andere kant noemt ds Amelink als die punten, waarin u als Ned. Gereformeerden ons mee zou kunnen dienen, vooral het meer oog hebben voor de vastheid van het verbond en de vastheid van de belofte. In verband daarmee ook het meer oog hebben voor het echte gemeente-zijn. En ik denk dat ds Amelink daarin inderdaad helemaal gelijk heeft.

Het tweede punt dat hij noemt waarin u als Ned. Geref. Kerken de Chr. Gereformeerden zou kunnen helpen, is het feit dat u meer oog hebt voor de grote lijn. Het zal bij u misschien minder makkelijk gebeuren dat over duidelijk ondergeschikte punten als een bepaalde berijming of vertaling (ik vond het overigens leuk over dit punt toch iets te horen in de toespraak van ds Verleur) — bij u zal men daar waarschijnlijk toch minder drukte om maken dan in Chr. Geref. kring. U zult ons kunnen helpen om meer attent te zijn op datgene, waarop het werkelijk aankomt i.p.v. op datgene, wat in het geheel van de roeping van de kerk van vandaag toch bijzonder ondergeschikt genoemd moet worden.

We hebben iets eigens: u als Ned. Gereformeerden en ook de Chr. Gereformeerden. Ik zei dat we daarmee elkaar moeten dienen. We kunnen nl. ook iets anders doen met dat eigene wat we bezitten, ook als kerken. We kunnen twee dingen doen, die we naar mijn overtuiging nooit mogen doen.

In de eerste plaats kunnen we ons achter dat eigene verschuilen. We kunnen dat eigene, die identiteit beschouwen als een bolwerk, waarachter wij ons terugtrekken. Waarachter we ons veilig voelen voor de ander. We kunnen het beschouwen als iets dat we als een onaantastbaar pand alleen zelf willen bewaren. We gaan het eigene van ons kerkelijk leven dan koesteren. En zo komen we in ieder geval heel dicht bij een kerkelijke zelfgenoegzaamheid en misschien zelfs wel bij een vals vertrouwen op dat, wat wij dan zien als het specifieke en eigene van ons kerkelijk leven.

In de tweede plaats — en dat is net zo verkeerd — kunnen we het eigene van ons kerkelijk leven, de identiteit van onze kerk proberen

op te dringen aan de ander. Dan trekken we ons er niet mee terug in eigen kring. We gaan er inderdaad wel mee naar buiten. Maar in die zin dat we dat eigene proberen op te dringen aan de ander. Het is in wezen precies dezelfde verabsolutering van dat, waar wij mogen kennen in het eigen kerkelijke leven. En de ander mag zich dan alleen maar aanpassen aan wat wij zelf belangrijk vinden. Voor de ander is ook alleen maar in zoverre plaats als die dat kader, waarbinnen wij ons bewegen, wil overnemen. Ook dat is een weg, die naar mijn diepe overtuiging in het kerkelijk gesprek tot niets leidt. Trouwens, met andere woorden kunt u dit zelfde toepassen op de verhoudingen binnen de eigen plaatselijke gemeente. Daar kan ook ieder zich achter het eigene verschuilen of men kan proberen het aan de ander op te dringen. Het ligt in de kerkelijke verhoudingen in het groot in wezen niet anders dan in de plaatselijke verhoudingen van een kerk in het klein. Noch het één, noch het ander mag het geval zijn.

Als we echter één ding vandaag nodig hebben dan is het een derde mogelijkheid, die we kunnen aangrijpen: dat we met onze eigen identiteit de ander dienen en zo echt oog hebben voor elkaar. Want we moeten niet vergeten dat de rijkdom van het eigene in het kerkelijk leven tegelijk ook de eenzijdigheid is in het kerkelijk leven.

Niet genoeg kunt u als Ned. Gereformeerden ons wijzen op de vastheid van de beloften en van het verbond en daarin op de noodzaak van de beleving van het echte gemeente-zijn. Niet genoeg kunt u ons wijzen op het feit, dat het om meer dingen gaat dan om die vragen waar toch heel veel discussies in Chr. Geref. kring over gaan, over ook in liturgisch opzicht bepaald ondergeschikte dingen.

Misschien dat wij ook van onze kant u een dienst kunnen bewijzen door u voor te houden de ernst van de zonde en voortvloeiend daaruit het feit, dat bekering in een mensenleven echt een overgang is tot een werkelijk nieuw leven. En misschien dat wij ook iets kun-

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Wat verwacht je van een preek?

Veel jongelui en ook wel ouderen klagen dat ze vaak weinig hebben aan de preken die ze zondags horen. Daarom is het goed onszelf de vraag te stellen wat we eigenlijk van een preek verwachten. Deze vraag is van belang voor luisteraars maar ook voor prekers.

Gemeenteleden klagen over de preek en dominees klagen over de moeite van het preken maken. En daarbij is het goed om te bedenken dat er slechte prekers en ook slechte luisteraars zijn. Een dominee kan de fout maken om te menen dat zijn preken boven alle kritiek verheven zijn, een luisteraar kan de fout maken zich al te kritisch tegenover de preken op te stellen.

Er is vroeger heel wat over de betekenis van de preek geschreven. Ik kwam laatst een verzameling artikelen tegen van zo'n twintig jaar geleden en vroeger die ik met stijgende verbazing doorkeek. Vroeger heb ik dat alles blijkbaar de moeite waard gevonden om te bewaren en ik borg het op bij de knipsels. Nu heb ik ze maar in de prullenbak gestopt omdat de inhoud me weinig of niets meer zei. Je kunt immers wel hoogdravende verhalen en toespraken houden over de betekenis van de prediking, maar in

al die verhalen is wel vaak over de hoofden van de luisteraars heen gesproken. Het gevaar is bovendien groot dat, als er zo hoogdravend en diepzinnig over de prediking wordt geschreven, er ook hoogdravend en diepzinnig gepreekt wordt.

Wat moet een preek zijn?

Om een antwoord te vinden op de vraag wat een preek is of moet zijn, kun je het beste maar in de bijbel gaan lezen. De brieven van Paulus, Petrus en de anderen zijn eigenlijk allemaal preken. De profetieën van het oude testament zijn ook preken, boodschappen aan Gods volk. De woorden van de Here Jezus tot de mensen om Hem heen zijn preken. De rede van Petrus op de Pinksterdag, de toespraak van Stefanus vlak voor zijn dood, de gelijkenissen van de Here Jezus: allemaal preken.

In 1 Cor. 10 : 15 zegt Paulus: 'Ik spreek tot verstandige mensen, beoordeelt dan zelf wat ik zeg'. Dit is een belangrijk gegeven. Een preek vraagt om een antwoord, een beoordeling. Kritiek op een preek mag er zijn, want alle gemeenteleden hebben Gods Geest ontvangen. En ook onze jongelui hebben recht van spreken als het gaat over de vraag wat ze van een preek verwachten. Sterker nog: de gemeenteleden hebben er recht op om blij de kerk uit te gaan omdat ze woorden van heil hebben gehoord.

Met deze laatste woorden is meteen aangegeven waar het heil om gaat, nl. om de heilsverkondiging. Om dát evangelie gaat het. En dus kan de vraag wat je van een preek

verwacht heel kort zó worden beantwoord: het evangelie!

Dit geeft ook aan van waaruit je een preek mag beoordelen. Er kunnen geen eigengemaakte maatstaven worden aangelegd. Velen gaan vanuit hun politieke keuze (c.d.a. of r.p.f. om maar een voorbeeld te noemen) een preek beoordelen die wordt gehouden op de zondag vóór verkiezingen. Je kunt ook vanuit je eigen standpunt over abortus b.v. een preek over Psalm 139 gaan bekritisseren. Je kunt een hekel hebben aan een dominee en daarom zijn preken slecht vinden. Je kunt een dominee een toffe kerel vinden en daarom geen kwaad van zijn preken willen horen.

De mensen tijdens Jezus' verblijf op aarde liepen Hem voor een groot deel na omdat ze iets bijzonders in Hem zagen. Zó kan het vandaag nog: achter een dominee aan lopen die aan je denken beantwoordt. Omgekeerd kan een dominee inspelen op het publiek dat hij voor zich heeft. Prof. Veenhof heeft eens opgemerkt dat het knoeien met de preek op de preekstoel gevaarlijk is, maar het knoeien met de preek onder de preekstoel niet minder.

Een preek is woordbediening

De Heer wil dat door preken Zijn woorden worden bedienend, worden overgedragen, worden vóórgezet. De opdracht aan de discipelen was kort en krachtig: 'verkondig mijn woorden totdat Ik kom'.

God wil Zich Zelf in de preek geven en daarom moet je de stem van Hem in een preek kunnen beluisteren, kunnen herkennen.

nen laten zien van het feit, dat je toch ook met heel veel verschillen echt kerk kunt zijn binnen één kerkverband en daar en de moeite en toch ook de rijkdom van mag beleven.

In de krant van deze week stond de kop dat Chr. Gereformeerden niet tuk zouden zijn op kontakten met Ned. Gereformeerden. Is dát de kwestie? Gaat het dáár kerkelijk om, waar wij tuk op zijn? Als dát doorslaggevend wordt in het Koninkrijk van God, wat is dan de zaak van Jezus? Het Koninkrijk van Jezus vraagt niet waar wij tuk op zijn, wat wij ambiëren of appreciëren. Ook daarin hebben we ons kerkelijk vlees te kruisigen. Gaat het daarom of wij tuk zijn op kontakten met elkaar? Waar het om gaat dat staat hier voor me in dat prachtige symbool, waar ik nu achter mag staan: Jezus' Naam en daar onder twee handen in elkaar, d.w.z. handen die elkaar vasthouden, die elkaar dienen. Er zijn echt wel verschillen. We hebben ook kerkelijk iets eigens. Maar laten onze handen elkaar mogen vinden op deze wijze onder en in de Naam van Jezus. Niet waar wij tuk op zijn is bepalend. Maar wat Jezus' Naam ons zegt, dát is bepalend. Ook voor de eenheid, die we mogen zoeken op alle wijzen met elkaar. Ik dank u heel hartelijk voor de mogelijkheid om dat ook hier op uw Ontmoetingsdag vanmorgen te mogen zeggen.

Te zingen op de wijs van Lied 109.

1. *Laten wij elkaar verdragen
zoals Christus ons verdroeg,
laten wij elkaar behagen
zoals Christus naar ons vroeg.
Laten wij ook eensgezind zijn
naar het voorbeeld van de Heer,
brengen wij die zo bemind zijn
uit één mond de Vader eer!*
2. *Laten wij elkaar aanvaarden,
Christus heeft ons ook aanvaard,
eer zij God op deze aarde,
Hij is onze hulde waard!
Heidenen gaan Hem vereren
wegens zijn barmhartigheid,
Jezus Christus zal regeren
in de nieuwe wereldtijd.*
3. *God der hope, geef ons vreugde!
God der vreugde, geef geloof!
God die geeft geloof, geef vrede!
God van vrede, geef ons hoop.
Wil ons met geloof vervullen,
doe ons uitzien naar uw feest,
wil ons in de liefde hullen
door de kracht van heilige Geest.*

Telkst: Koos Veeffkind
naar Rom. 15 : 7-13

boekbespreking

Bilquis Sheikh.

Parfum in Pakistan.

De Bevrijding van een hooggeplaatste Islamitische Vrouw. Interlektuur. Arnhem. Telos-serie. 171 pag. Prijs f 15,90.

Een van de laatste boeken in de „Telos-serie” is het bij Interlektuur uitgekomen boekje Parfum in Pakistan. Het boek, dat in het Engels de titel draagt „I Dared call Him Father” (mijns inziens een sprekender titel), wordt ingeleid door Catharine Marshall, de vrouw van de ook in ons land vroeger bekende ds Peter Marshall. Daarin vertelt ze hoe ze de schrijfster ontmoette en welke indruk die op haar maakt.

Het boek is een autobiografie van een dame (een „Begum”) uit de betere Pakistaanse kringen, die het ondenkbare doet: ze verlaat het Islamitisch geloof en sluit zich aan bij de Christenen. Omdat haar leven gevaar loopt, en ze zich ook zo geleid voelt, eindigt het boek met de beschrijving van haar vlucht naar de Verenigde Staten, tesamen met haar kleinzoon aan wie het boek ook is opgedragen.

Tussen de eerste pagina's die vertellen van een onbestemde „religieuze ervaring” die Bilquis in haar (be-roemde) tuin overvalt en het al genoemde einde lezen we op welke manier deze vrouw Christin wordt. We lezen over de beleving van het moslimgeloof, over de manier waarop meerdere bijzondere ervaringen haar verder leiden, over de gevaren en aanvallen die een Christen in een sterk-Islamitisch land bedreigen. De remmingen om het Christelijk geloof te aanvaarden, van theologische, psychologische en sociale aard, worden ons meer duidelijk.

Mijn eigen indruk is dat het nuttig is dit boek te lezen, wil men van binnenuit zicht op de Islam krijgen. Of, en in hoeverre, dit verhaal uiteindelijk representatief is voor christenen die „uit de Islam zijn gekomen” kan ik niet beoordelen. Ook kan ik mij voorstellen dat de wijze waarop Bilquis Sheikh haar geloof beleeft niet bij een ieder van de lezers zal aanslaan; sommigen voelen zich in nogal ervaringsgerichte kringen niet zo op hun gemak. Dat alles neemt niet weg dat ik, toen ik de Amerikaanse editie las, toch wel hoopte dat het werk vertaald zou worden — wat prompt gebeurde! Ik denk dat het verhaal vele lezers ook zeer wel kan boeien. Bovendien is het aantal verhalen over „overgangen uit de Islam” schaars (zoals het aantal overgangen schaars is...).

In de toenemende literatuurstroom over de Islam neemt dit boekje een eigen plaats in. Reden genoeg om u op het uitkomen van dit boekje attent te maken. De prijs zal geen belemmering zijn.

P. van Kampen

kerknieuws

ROUW

**Ach, 'k draag mijn smart
en heimwee alleen
en van de mensen
die vragen en wensen
kent mij niet één!**

**Maar in stilte
gans, eenzaam, alleen
Breng ik mijn klachten
in veel bange nachten
naar God dan heen**

**Hij geeft mij troost
Ja, Hij leid mij door
Dan kan ik weer verder
De Heer is mijn Herder
Hij gaat mij voor !!!**

L. W. Brinkman-Oosterman

Ds Joh. den Ouden — Op de leeftijd van 75 jaar is tijdens een vakantie in Duitsland ds Joh. den Ouden op 26 juli 1980 overleden.

Ds Den Ouden diende als predikant de kerken van Campen (O.-Friesland, Duitsland) en Harkstede. Na zijn emeritering in 1971 sloot ds Den Ouden zich aan bij de Ned. Geref. Kerk van Nijverdal.

Breukelen — Scriba van de kerk van Breukelen is thans: H. v. d. Neut, W. Torckstraat 11, 3621 XH Breukelen, tel. 03462-1013. Adres van de kerkeraad blijft: Postbus 145, 3620 AC Breukelen.

van de zending

Soemba

Verantwoording van particuliere giften ontvangen in de periode 1 januari 1980 tot 1 juli 1980.

MdJ te R 6x 7,50; JS te RZh 50,—; MwJAAS te V 3x 120,—; MwTB te B 5x 30,—; FvM te W 50,—; MjGB te B 6x 40,—; JHB te Z 6x 12,50; JB te W 2x 50,—; JJB te RZh 10,—; ABvW te V 5x 20,—; MjJCH te Z 25,—; FH te 'tH 25,—; MJB te D 2x 35,—; Mj DC te A 100,—; ECM te A 50,—; MjHCvW te H 100,—; AJK te W 100,—; GvdL te W 225,—; MwAD te H 25,—; GvdL te A 150,—.

Bij elkaar een bedrag van f 2.050,— waarvoor wij alle geefsters en gevers onze hartelijke dank willen overbrengen, mede namens onze Soembanese broeders en zusters. Ondanks uw steun daalde ons saldo tot een laagterecord van f 4.650,— o.m. als gevolg van stijgende uitgaven (reiskosten ds en mw Goossens naar Soemba) en een teruglopen van de bijdragen van de steunbiedende kerken. Hopelijk geeft het tweede halfjaar een gunstiger beeld. Blijft u ons daarom steunen, zodat wij aan onze financiële verplichtingen t.o.v. Soemba kunnen blijven voldoen.

Bij voorbaat onze hartelijke dank. Het gironummer is 1768194 t.n.v. penningm. Nederlands Gereformeerd de kerk te 's-Gravenhage.

De penningmeester,
G. Wever

nieuws uit breder kring

Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato — Voor (toekomstige) studenten — Wanneer je dit jaar (voor het eerst) gaat studeren aan één van de universiteiten, hogescholen of lerarenopleidingen, krijg je te maken met een onchristelijke 'leef- en denkwereeld'.

Er zal veel kritiek op jou en je levenshouding worden uitgeoefend. Je zult nogal eens wat te horen krijgen wat tegen je geloof, je geweten ingaat. Hoe moet dan je houding zijn? Ook zullen er vragen op ethisch, maatschappelijk en geestelijk gebied op je afkomen. Het is dan prettig als je deze problemen kunt bespreken met mede-studenten bij wie deze vragen ook leven.

Daarom willen we je graag attent maken op de Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato (C.S.F.R.), wat niets anders betekent dan Studentenvereniging op Gereformeerde Grondslag. De C.S.F.R. heeft als grondslag de Heilige Schrift en aanvaardt als daarop gegrond de Drie Formulieren van Enigheid.

Als C.S.F.R.-lid bezoek je een bijbelkring, waar een gedeelte uit Gods Woord wordt besproken. Verder kun je kiezen uit studiekringen met onderwerpen als: belijdenisgeschriften, de Institutie van Calvijn, literatuur, de verhouding geloof en wetenschap, enz. Ook worden er lezingen van allerlei aard gehouden door leden en gastsprekers van buiten de C.S.F.R. In het bijzonder op de weekwisselin-

gen en konferenties, die georganiseerd worden, nemen de persoonlijke kontakten en gezelligheid een heel grote plaats in; ook buiten de direkte studie-sfeer spelen zij een belangrijke rol op deze vereniging.

De kennismakingsdagen dit jaar van de C.S.F.R. zijn op de volgende dagen:

Amsterdam: 18-22 aug.; Delft: 25-29 aug.; Groningen: 12-20 aug.; Leiden: 29 sept.-3 okt.; Rotterdam: 26-27 aug. Utrecht: 18-22 aug.; Wageningen: 26-28 aug.

Als je meer wilt weten over de C.S.F.R., neem dan contact op met één van de onderstaande personen:

Amstelodamense (Amsterdam): Anneke Preuter, 1e Hugo de Grootstraat
Yir'at Adonai (Groningen): Egbert Dijkgraaf, Duindoornstraat 381, 9741 PS Groningen, tel. 050-773505;
13, 1052 KL Amsterdam, tel. 020-824044 (b.g.g. 03200-22711);

Joh. Calvijn (Delft): Wim Soeder, Dijkshoornseweg 78, 2635 ES Den Hoorn;

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan, 71,
2104 VC Heemstede, tel.
023-285825.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

Panoplia (Leiden): Arie van Beelen, Bosplein 29, 2224 GC Katwijk, tel. 01718-13958;

Ichthus (Rotterdam): Wim Kalkman, Bovensteinselaan 19, 2924 BA Krimpen aan de IJssel;

Sola Scriptura (Utrecht): Thea Verspui, Koningsweg 107, 3582 GD Utrecht, tel. 030-510971;

Dai Gratia (Wageningen): Gerard Wassink, Jagerskamp 75, 6706 EJ Wageningen, tel. 08370-16356;

Landelijk: Bert Schuilenburg, Grutto straat 12, 2851 VJ Haastrecht, tel. 01821-1509.

GLJC-Studieweekends 1980 — Er zijn nog plaatsen vrij voor de studieweekends dit jaar.

Data: 5-7 sept. Vierhouten; 12-14 sept. Baambrugge.

Het thema is dit jaar: „De Bijbel, bron en norm.”

We richten ons daarbij op vragen als:

Hoe lezen we de Bijbel?

Hoe moet de Bijbel in ons dagelijks leven functioneren?

Hoe zit het met schriftgezag?

Je kan je nog tot 22 augustus opgeven bij: Hans Groen, Henri Dunantlaan 29, Diemen, tel. 020-990445.

Je opgave is pas definitief als je f 10,— borg hebt overgemaakt op postgiro 13.500 t.n.v. Gemeentegiro Amsterdam, t.g.v. rek. nr. 4689833, J. F. Groen, Diemen, onder vermelding van het desbetreffende weekend. Bel wel eerst even.

C.O.G.G. — Het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte vergaderde op donderdag 29 mei j.l. in het gebouw van de Theol. Hogeschool te Apeldoorn.

Dankbaar werd de geslaagde conferentie gememoreerd die te Putten werd gehouden op donderdag 24 april. Prof. dr W. van 't Spijker hield een causerie over 'De kerk en de groep'.

In een evenwichtig en boeiend betoog werden de negatieve punten bij de groepen maar ook bij de kerken aan de orde gesteld.

De groepen blijven de kerken herinneren aan de opdracht om recht kerk te zijn.

Reveil, maar ook reformatie is nodig in het kerkelijke leven.

Op deze druk bezochte vergadering had een wisseling in het presidium plaats.

Opvolger van prof. dr K. Runia, die drie jaar voorzitter is geweest, werd nu ds L. J. Geluk te Zwolle, vertegenwoordiger van de Geref. Bond.

De volgende C.O.G.G.-conferentie wordt D.V. 2 april 1981 gehouden in 'De Schakel' te Nijkerk.

Prof. Runia zal dan refereren over de begrippen: Evangelisch, Reformatorisch en Gereformeerd.

Internationaal Reformatorisch Verbond — Op verzoek een korte aanvulling op het bericht over het Internationaal Reformatorisch Verbond in het nummer van 25 juli. Van 16 tot 21 aug. houdt dit verbond zijn tweejaarlijkse internationale conferentie in Heverlee (België). Voor hulpbehoe-

vende bezoekers uit vooral Oost- en Zuid Europa is een steunfonds opgericht. Giften voor dit steunfonds kunnen gestort worden op giro 290193 t.n.v. penningmeester Internationaal Reformatorisch Verbond, Koog aan de Zaan of op bankrek. 25.4.11.456, bank Mees en Hope, Rotterdam.

'De Ploeg' in Galerie 3 uit de collectie Pit van Loo — Vanaf 4 juni is in Galerie 3, Burgwal 96, Kampen, een tentoonstelling te zien van schilderijen en grafiek van Groninger beeldend kunstenaars die lid waren van de bekende kunstenaarsver. 'De Ploeg'. Vooral in de periode tussen de twee wereldoorlogen beleefde deze kunstkring een hoogtepunt aan activiteiten. Een van de belangrijkste leden was Jan Wiegers (1893-1959). In zijn jeugd was hij leerling op een beeldhouwersatelier en volgde hij lessen aan de Groninger Tekenenacademie Minerva. In 1918 vormde hij samen met o.a. Jan Altink en Johan Dijkstra 'de Ploeg'.

In 1920 moest Wiegers in verband met een ernstige ziekte geruime tijd in Davos (Zwitserland) verblijven en raakte daar bevriend met de Duitse expressionist E. L. Kirchner. Deze was de leidende figuur in de Berlijnse kunstenaarsgroep 'Die Brücke'. Het contact tussen Wiegers en Kirchner beïnvloedde in hoge mate de visie en stijl van laatstgenoemde. Terug in Groningen in het voorjaar van 1921 bracht Wiegers dit over op zijn vrienden van 'de Ploeg'. De ontwikkeling die hieruit voortvloeide is bekend geworden als het Groninger expressionisme.

Op de tentoonstelling in Galerie 3 zijn een achttal schilderijen van Jan Wiegers te zien, waaronder het laatste dat hij maakte, twee maanden voor zijn dood.

Ook werken van Jan Altink, die bij uitstek bekend staat als de landschapsschilder van 'de Ploeg', en van Jan van der Zee zijn op deze expositie goed vertegenwoordigd. Verder is er werk van Johan Dijkstra, Job Hansen, Jannes de Vries, Herman Dijkstra en van de in Kampen wonende kunstenaar Wobbe Alkema.

De tentoonstelling duurt tot 16 aug. De Galerie is geopend op maandag van 10.00 tot 14.00 uur; woensdag en zaterdag van 15.00 tot 18.00 uur; vrijdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. Ieder van harte welkom.

Geheel onverwachts nam de Heere tot Zich, onze zorgzame vader en opa

WILLEM HILHORST

weduwnaar van Janna Kluwers

op de leeftijd van 77 jaar.

Cat.: zondag 1:

Dat wij in leven en sterven het eigendom des Heeren zijn.

Neede:

G. J. Hilhorst
H. J. Hilhorst

Hengelo:

G. Merjenburgh-Hilhorst
H. Merjenburgh

Berkel:

E. de Gelder-Hilhorst
P. de Gelder

Dieren:

J. Hobbink-Hilhorst
H. Hobbink

en kleinkinderen

7161 MH Neede, 28 juli 1980
Diepenheimseweg 30

De begrafenis heeft 1 augustus j.l. plaats gehad.

De Raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Over-schie geeft met ontroering kennis van het plotselinge overlijden op 62-jarige leeftijd van broeder

H. A. VAN DER VEER

Gedurende een groot aantal jaren heeft hij, vaak ondanks lichamelijke belemmeringen, de gemeente zowel in het ambt van ouderling als in de zorg voor het kerkgebouw met grote liefde en ijver gediend.

Wij bidden zijn vrouw, kinderen en allen die hem liefhadden de troost en kracht toe van Hem in Wiens handen wij hem geborgen weten.

Namens de kerkeraad,
G. v. d. Brink, voorzitter
P. H. v. d. Poel, secretaris

Rotterdam, 26 juli 1980

TE KOOP

op rustige stand in Heerenveen

**EEN RUIME en KEURIG
ONDERHOUDEN
TUSSENWONING**

Met of zonder garage.

Billijke prijs.

Tel. 05130-25671.

GEEFT UW ADVERTENTIES

SCHRIFTELIJK OP

Uiterlijk tot dinsdagmorgen, 10 uur, dient het materiaal in ons bezit te zijn.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist